

Rapport från offentligt sammanträde med Samråds- och MKB-grupp Forsmark, och MKB-forum Oskarshamn 6 oktober 2008

Några förseningar i SKB AB:s tidsplan, lägesrapport från nya Strålsäkerhetsmyndigheten och en öppning för att både Oskarshamn och Östhammar kan bli permanenta djupförvarskommuner. Det var de få nyheter som presenterades när ett gemensamt samrådsmöte hölls på Arlanda den 6 oktober 2008.

De båda kärnavfallskommunerna Oskarshamn och Östhammar träffade i vanlig ordning Svensk kärnbränslehantering AB, SKB och Kalmars och Uppsalas länsstyrelser för att bena ut frågor kring ett slutförvar för använt kärnbränsle. Samrådet var öppet på så sätt att allmänheten fick ställa frågor vid två tillfällen under mötet. På åhörarbänken med utsikt över de 38 mötesdeltagarna satt omkring 15 personer, representanter från miljögrupperna [Sveriges Energiföreningars Riksorganisation \(SERO\)](#), [Miljörelsens kärnavfallssektariat \(Milkas\)](#), [Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning \(MKG\)](#) och [Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar \(Oss\)](#) samt Regionförbundet Uppsala län, Kärnavfallsrådet, Högsby kommun (grannkommun till Oskarshamns kommun) och Energi för Östhammar, plus ytterligare några få personer.

Ny myndighet samma tidsplan

Josefin Päiviö Jonsson, chef för enheten för slutförvaring av radioaktivt avfall, avdelning för radioaktiva ämnen på den nya [Strålsäkerhetsmyndigheten](#) (SSM) berättade hur arbetet med sammanslagningen av myndigheterna SSI och SKI fortlöper. Ännu har man fyra vakanser och först nästa år räknar myndigheten med att kunna börja jobba effektivt som en enhet med kärnavfallsfrågorna. Myndighetens nya chef Ann-Louise Eksborg fanns på plats under halva dagen för att introducera den nya myndigheten med 240 anställda och en budget på 400 miljoner kronor.

De båda kommunerna Östhammar och Oskarshamn sa ifrån att de inte vill ha några förseningar i tillståndprocessen på grund av den nya myndigheten.

– Vi är angelägna om att tidsplanen så långt som möjligt kan hållas, sa Jacob Spangenberg (c) kommunalråd i Östhammars kommun.

Josefin Päiviö Jonsson från SSM förklarade att en handläggningstid på två till två och ett halvt år är att vänta efter att SKB AB lämnat in sin ansökan, vilken nu väntas vid halvårsskiftet 2010. Det är samma uppskattning som SSI och SKI tidigare gjort.

– Men det beror helt och hållet på hur mycket kompletteringar vi ser behöver göras av SKB. Vi kan inte lova någon tid, sa Josefin Päiviö Jonsson.

En liten försening har SKB redan. Nästa samråd i Oskarshamn skulle ägt rum i november 2008. Det flyttas nu till 4 februari 2009 då SKB AB ligger efter med platsundersökningarna i Oskarshamn.

På en fråga från Östhammar vad som händer med den kommun som inte får slutförvaret, svarade SKB:s vd Claes Thegerström att företaget kanske väljer både Östhammar och Oskarshamn som djupförvarskommuner.

Ann-Louise Eksborg (th) och Josefin Päiviö Jonsson (tv), Strålsäkerhetsmyndigheten

Informationsöverföring inte helt lätt

SKB AB har anlitat Vattenfall power consultant AB för att reda ut hur information ska överföras från generation till generation i 100 000 år, alltså så länge avfallet anses farligt. Monica Bowen-Schrire föredrog en sammanställning över svårigheter och möjligheter. Krig, pandemier, istider, att språk och betydelser ändras eller att nationalstaten Sverige upphör att existera, var några av problemen. Men Monica Bowen-Schrire var optimistisk.

– Tänker man 100 000 år verkar det omöjligt, men det går att hantera. Vi tänker att vi successivt måste överföra informationen från generation till generation med 30 år i taget. Då känns det inte så omöjligt, sa hon.

Monica Bowen-Schrire berättade också om det franska exemplet för lågradioaktivt avfall i Beaumont-Hague mellan 1969 och 1994. Där fanns stora brister i dokumentationen av de kollin som förvarades och man har i efterhand

fått återskapa informationen. Ett än mer aktuellt exempel är skandalen i Tyskland som briserade i slutet av sommaren 2008, där avfall lagrats i saltgrottor under helt oacceptabla former och med otillräcklig information.

Med tre generationer på 100 år hamnar man efter lite snabb huvudräkning i att avfallet kommer att vara farligt i 3000 generationer. Man behöver inte vara en pessimistisk dystergök för att ana att det kommer att bli problem när man i Tyskland och Frankrike misslyckats med informationsöverföring inom en och samma generation.

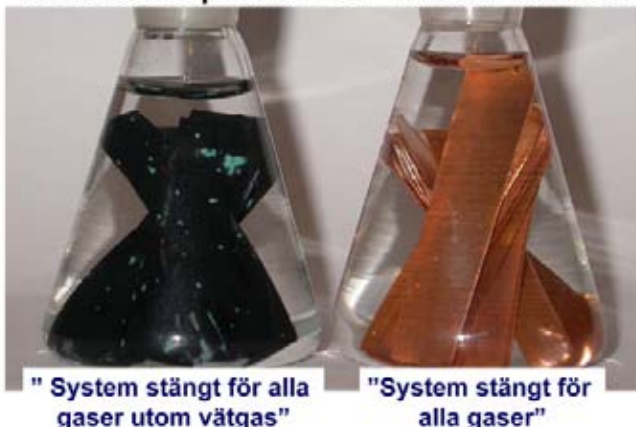
Att sprida ut informationen parallellt på flera platser verkar vara den ledande metoden i världens kärnavfallsprogram. Saida Laârouchi Engström, SKB AB, lyfte fram Vatikanens arkiv som ett gott föredöme. Där har man klarat att hålla arkivet intakt i omkring tusen år fyllda av krig, brand och pest.

Kopparkapslarna en öm punkt

Mötets andra föredragning hölls av Christer Svemar och handlade om bentonitlerans egenskaper och hur den ska pressas till lagom stora block innan den sänks ner i berget för att skydda kopparkapslarna. Kopparkapslarna som ska omgärda de radioaktiva stavarna framstår under samråden ofta som KBS-3-metodens svagaste länk. När frågestunden släpptes fri öppnade därför Miljörelsens kärnavfallsgranskning (MKG) ett anfall på SKB:s svaga kopparkapslar.

Som Kärnavfallsnytt tidigare berättat har forskaren Peter Szakálos undersökt hur koppar kan rosta även i syrefritt vatten. Ett experiment över 15 år visar återigen att koppar kan rosta vid ogynnsamma förhållanden. Lisa Hedin från MKG visade en bild över experimentet som var lättbegripligt även för en lekman. Hon undrade sedan hur myndigheten SSM ser på frågan.

Unikt 15 års försök i rent syrgasfritt vatten vid rumstemperatur med "oväntat" resultat

Kan man förlita sig på koppar som korrosionsbarriär? Peter Szakálos, et al., 2008 (www.nuwinfo.se/szakalos_et_al20080529.html)

Kärnavfallsnytt Nr. 6/2008 - 6 oktober 2008

Ordet gick först till SKB AB och dess forskningschef Peter Wikberg.

– Vi är inte helt övertygade om att de här processerna stämmer, men även om de gör det har SKB ansvar för säkerheten och vi bedömer inte att den här processen påverkar säkerheten, helgarderade han sig.

SSM:s generalsekreterare Ann-Louise Eksborg svarade att myndigheten inte har resurser och uppdrag att i detalj undersöka teorier som kommer upp. Man har ställt några frågor till SKB om kopparkorrosion, sen är det SKB:s ansvar att ta tag i frågan.

Olämplig placering av nästa samrådsmöte

Milkas har bett SKB flytta nästa samrådsmöte enligt Miljöbalken, i Östhammars kommun, då det ska hållas vid Forsmarks kärnkraftverk. Anledningen är det radioaktiva nedfall som ständigt sipprar ur de tre reaktorernas skorstenar.

– Vi har bett SKB flytta på mötet och fått svaret att de inte tänker göra det, sa Miles Goldstick från Milkas under första frågestunden.

Han hänvisade till SSI:s beräkningar att de tre reaktorerna rutinmässigt släpper ut miljoner becquerel per minut. SSM hade ingen på plats som kunde kommentera häloriskerna från utsläpp under normal drift.

Lisa Hedin, Miljörelsens kärnavfallsgranskning (MKG)

Psykosociala effekter

Efter lunchen höll Roland Johansson, Miljö- och energikonsult AB en genomgång av psykosociala effekter. Det handlade mycket om attityderna till ett kärnförvar i Oskarshamn och Östhammar, respektive riket som helhet.

Genomgången tog upp att kvinnor är mer oroliga för teknologiska risker än män, att de är mer oroade över miljöförstörande anläggningar i närområdet. Han konstaterade också att människors oro grundar sig på fakta i viss mån.

– Radioaktivitet är farligt och olyckor har hänt, konstaterade han.

Men efterhand framstod genomgången allt mer som en hyllning till Oskarshamns och Östhammars kommuner, men i synnerhet till SKB som gjort stora informationsinsatser för att upplysa invånarna. Det har lett till att befolkningen i de två kommunerna är mindre rädda för risker med kärnavfall och över huvud taget mindre oroliga än människor i landet i övrigt.

– Det har tagit femton års hårt arbete att nå så här fina siffror för acceptans, eller hur Claes, sa Roland Johansson med kamratlig adress till SKB:s vd Claes Thegerström.

Att den breda acceptansen för ett slutförvar i kommunerna kan ha att göra med att många invånare är ekonomiskt beroende av kärnkraftverken på orten angavs inte som en möjlig teori till varför acceptansen var så hög.

På frågan om det är ett stigma för kommunen att vara kärnavfallskommun svarade många i Oskarshamn och Östhammar att så inte är fallet, medan många i riket som helhet tyckte att det var ett stigma.

Under den andra frågestunden påpekade Kenneth Gunnarsson från Oss, att problemet för en kommun ju uppstår när omgivningen ser det som ett stigma. Om en olycka händer i världen som kan sättas i samband med kärnavfall så kan kommunerna plötsligt ligga risigt till.

– Attityder förändras snabbt och över tid. Vi ska hålla oss ödmjuka inför det, sa han.

Miles Goldstick från Milkas menade att de höga förtroendesiffrorna för SKB och säkerheten inför att man inte kommer att bli skadad av kärnavfallet snarare beror på att man varit utsatt för en lång reklamkampanj från SKB:s sida.

– Acceptansen är ett bevis på hur dålig kunskapen är. Förtroendet är stort, men man har inte fått objektiv information.

Oskarshamns kommunalråd Peter Wretmar(s) försvarade sin kommun och sina

kommuninvånarens kunskapsnivå med att man hållit hundratals möten med ett tvärsnitt av invånarna i kommunen.

– Vi har intensivt och kritiskt arbetat med det här och det ska vi fortsätta med ända in i kaklet, sa han.

Kenneth Gunnarsson, Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar, Oss

Nya pengar att söka

Den 2 oktober beslöt regeringen att miljörelsen får söka nya pengar från och med 2009 och fram till tolv månader efter att SKB lämnar in sin ansökan om att bygga KBS-3. Bland nyheterna finns att organisationerna nu inte behöver ha 2 000 medlemmar, det räcker med 1 000. Man kan söka som förut max tre miljoner kr per år. Ansökan ska vara inlämnad senast 15 november 2008.

När det gäller hur pengarna får användas kvarstår tidigare begränsningar: "Stödet får inte avse kostnader för information riktad direkt till allmänheten utöver vad som avser det utökade samrådsförfarandet. Förordning (2004:720)".

Kommande möten:

SKB AB:s allmänna samråd för slutförvaret inför ansökningarna enligt miljöbalken, Forsmark: onsdag 22 oktober 2008.

Är ett slutförvar för kärnavfall säkert? Utfrågning av SKB och Strålsäkerhetsmyndigheten, Oskarshamn: torsdag 27 november 2008.

Kärnavfallsrådets utfrågning om deltagande och demokrati, Stockholm: onsdag 3 december - torsdag 4 december 2008.

SKB AB:s allmänna samråd för slutförvaret inför ansökningarna enligt miljöbalken, Oskarshamn: onsdag 4 feb. 2008.

Se också www.milkas.se/kalender